

UDK 811.163.43(497.115)(091)
DOI: 10.33669/KJ2025-36-01
Rad primljen: 30. 9. 2025.
Rad prihvaćen: 21. 10. 2025.

Izvorni naučni rad

Muljaim Kačka

College Heimerer, Priština
muljaim.kačka@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-2618-5723>

Bosanski jezik u Mitrovici u salnamama Kosovskog vilajeta

Sažetak: Zvanični godišnji izvještaji Vlade Kosovskog vilajeta, poznati kao Kosovske salname, u administrativno-pravnom okviru mogu se smatrati ekvivalentom današnjim službenim listovima. Oni obuhvataju raznovrsne tematske sadržaje koji se odnose na društveni život, uključujući obrazovanje i prava vezana za jezik. Ova prava dokumentovana su kroz zvanične bilješke o upotrebi maternjeg jezika, ili maternjih jezika, unutar određenih upravnih, administrativnih i teritorijalnih okvira, konkretno ovdje unutar Kosovskog vilajeta. Tokom osmanske uprave, mitrovački kraj pripadao je Bosanskom vilajetu i Kosovskom vilajetu. Zahvaljujući osmanskim arhivskim izvorima, moguće je pratiti neprekidan službeni status bosanskog jezika u Mitrovici u tom periodu. U svrhu ovog istraživanja, primijenjene su historijske i analitičke metode za detaljnu analizu sadržaja salnama Kosovskog vilajeta, s fokusom na ispitivanje socio-lingvističkog položaja bosanskog jezika u Mitrovici.

Ključne riječi: Mitrovica, bosanski jezik, salname, Kosovski vilajet

Uvod

Mnogobrojna prethodna istraživanja koja se bave statusnim pitanjima maternjeg jezika u društvenom kontekstu svjedoče o upotrebi bosanskog jezika na širem južnoslavenskom prostoru tokom perioda Osmanskog Carstva, naročito u 19. vijeku, ali i početkom 20. vijeka (vidi: E. Solak 2013, 2014; A. Kalajdžija 2016; J. Hodžić 2022, 2024; A. Lila 2022; J.

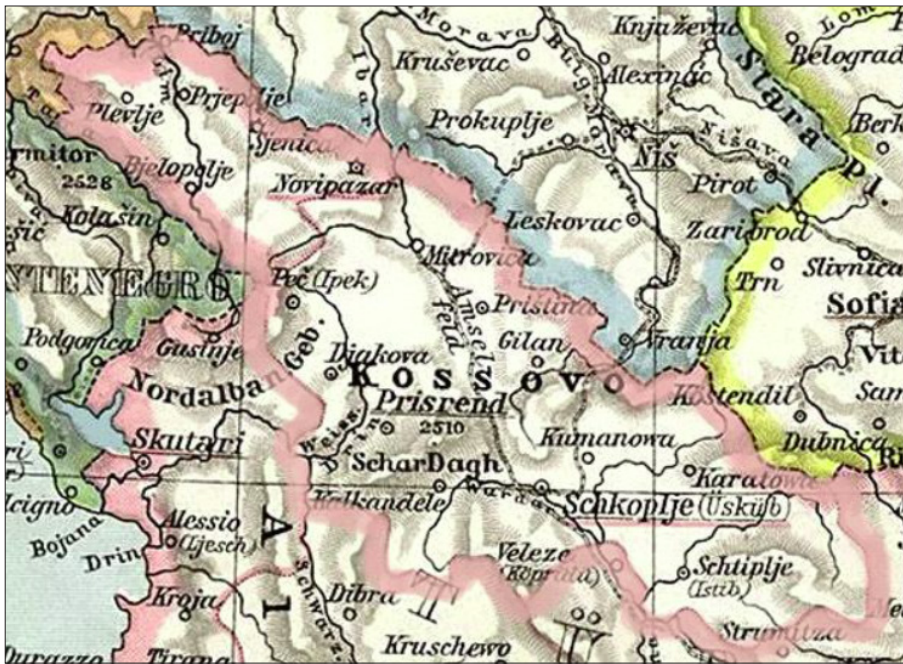
Hodžić i M. Kačka 2024; A. Lila i A. Latić 2024, i dr.). Na osnovu ovih nalaza može se zaključiti da je osmanska uprava, u vezi s bosanskim jezikom, oblikovala povoljan administrativno-pravni i društveni ambijent, koji je predstavljao važan preduvjet za razumijevanje pozitivnog statusa i društvene uloge bosanskog jezika u užem dijahronijskom okviru.

Ovaj rad se bavi analizom zvaničnih godišnjih izvještaja vlade Kosovskog vilajeta¹ kao upravnih dokumenata (salnamama Kosovskog vilajeta), na osnovu izvora iz Osmanskog arhiva u Istanbulu, a gdje se u pogledu društvenih odnosa između ostalog tretiraju i jezička prava, odnosno upotreba jezika na datom prostoru na koje se salname kao svojevrsni službeni listovi toga doba odnose. Konkretno, cilj je da se u sociolingvističkom smislu kroz rad predstavi upotreba termina – *bosanski jezik*, upotreba bosanskog jezika i sve što proizlazi iz konteksta upotrebe navedenog termina i spominjanja u Kosovskim salnamama. U konkretnom smislu, bit će analizirani dokumenti koji vežu zvanični bosanski jezik za prostor Mitrovice. Glavni cilj je utvrditi društveni status bosanskog jezika, na osnovu Kosovskih salnama, za prostor Mitrovice, kako bi se utvrdila dijahronijska slika statusnih pitanja bosanskog jezika. U radu su primijenjene analitička, sintetička i komparativna metoda analize sadržaja; a koriste se deskriptivna i historijska metoda za opis nekih fenomena i perioda koje su značajni za korpusnu analizu.

O formiranju Kosovskog vilajeta Aličić (1963, prema Gostović, 2019: 22–23) navodi: “Zakonom o vilajetima (İdare-i Vilayet Nizamnamesi) iz 1864. godine sužene su geografske granice ejaleta i uspostavljeni su vilajeti pod upravom valija. Teritorija čitavog Carstva je podijeljena na vilajete, upravne jedinice, koje su se sastojale od sandžaka-liva, a u jednom od njih je bio centar vilajetske uprave”. Tako, bazirajući se na podacima salnama iz 1875, 1877, 1879, 1888, 1896, 1900, Gostović (2019: 24) o formiranju, prekrajanju ali i daljoj sudbini Kosovskog vilajeta, daje sljedeću analizu njegovog formiranja i toka: “Kosovski vilajet (Kosova Vilayeti) formiran je početkom 1877. godine, od sandžaka

¹ Slično istraživanje objavljeno je pod naslovom “Bosanski jezik u Novom Pazaru u salnamama Kosovskog vilajeta – sociolingvistički pristup” (up. Kačka 2025a), na koje se i ovaj rad uveliko naslanja, naročito u teorijskom smislu. Sve je dio šireg integralnog istraživanja o bosanskom jeziku na području Kosova, up. Kačka 2025.

Prizren, Skoplje i Debar, koji su izuzeti od teritorije Bitoljskog vilajeta, sandžaka Niš, koji je izdvojen od Dunavskog vilajeta i Novopazarskog sandžaka, koji je do tada bio u sastavu vilajeta Bosna. Tokom svog postojanja, do 1912. godine, Kosovski vilajet je mijenjao svoje granice i unutrašnju strukturu”. Iako je Kosovski vilajet često mijenjao svoje granice od svog formiranja 1877. godine, pa sve do njegovog kraja postojanja 1912. god., Mitrovica je sa svojom okolinom, sve vrijeme trajanja Kosovskog vilajeta, njegov sastavni teritorijalni i administrativni dio.

1. Područje Kosovskog vilajeta

Osim toga, prostor Mitrovice ranije je bio krajnja tačka Bosanskog vilajeta. Inače, za vrijeme u kojem je Bosanski vilajet dijelom pokrivaio i prostor Kosova, na osnovu izvještaja iz bosanskih salnama, Solak (2013: 30) pokazuje da je 1867/1868. u Mitrovici 113 učenika slušalo nastavu na bosanskom jeziku. Također, Solak (2013: 30) pokazuje da 726 učenika u Novom Pazaru sluša nastavu na bosanskom jeziku 1867/1868. godine, a “prema Bosanskim salnamama (Salname-i Vilayet-i Bosna, 1284. H. / 1867–1868. godina)” (Solak, 2013: 29–30). Vidimo da se Mitrovica prije

Kosovskog vilajeta bila najjisturenija tačka Bosanskog vilajeta gdje se u ovom kraju čak i nastava odvijala na bosanskom. Tek sa formiranjem Kosovskog vilajeta 1877. godine, ona postaje i njegov integralni dio.

Salname Kosovskog vilajeta

Pitanje društvenog statusa bosanskog jezika prije austrougarske uprave Bosnom u nauci je i u prosvjetno-pedagoškoj praksi do sada uglavnom bilo zamagljeno ili nejasno, ili se o tome uopće i nije govorilo, nasuprot čega se forsira teza o bosanskom jeziku kao neuspjelom projektu Benjamina Kallaya, za kojeg se i dalje nerijetko tvrdi da je on službeno uveo bosanski jezik u tadašnjem bosanskom društvu.

Ono što je u dosadašnjoj nauci uglavnom prešućivano, što je bilo nepoznanica, ili zbog toga što nisu bili poznati vrlo važni prvorazredni osmanskoturški i osmanskobosanski spomenici, ili zbog toga što se preko tih izvora nekada i bez dovoljne naučne akribije prelazilo, ili zbog toga što nije poklanjana adekvatna naučna pažnja – bilo je pitanje početaka prihvatanja domaćeg jezika na administrativnom području Bosanskog vilajeta, u čijem su se sastavu nalazili današnja Bosna i Hercegovina, dijelovi današnje Crne Gore i Srbije – Sandžaka, a u okvirima Osmanske carevine sredinom 19. st.” (Kaladžija, 2016: 42).

Kod Hodžić (2024) u studiji *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*. između ostalog se tretira i službena upotreba bosanskog jezika u široj osmanskoj administraciji, na osnovu čega se vidi i sljedeće:

Državni istanbulski Osmanski arhiv čuva na desetine dokumenata koji govore o bosanskom jeziku u Bosni i izvan Bosne, uglavnom u XIX st. te s početka XX st. Osim dokumenata o jeziku i školstvu, obično su to odluke o prevođenju različitih zakonskih odredbi ili sultanskih fermana s osmanskog na bosanski jezik, ili dokumenti s podacima o postavljenju ili angažiranju različitih službenika vlasti zato što vladaju jezikom (prevodioci, pisari, savjetnici, vojne starješine, policijske starješine), zatim dokumenti o literaturi (naučnim knjigama, časopisima, autorskoj poeziji i prozi, narodnoj poeziji) na bosanskom jeziku, te o porezima, zakonima, i slično, ali s obaveznim prijevodom na bosanski jezik. Tu su i dokumenti o pojedincima koji znaju više jezika, među kojima je i bosanski, te dvojezični sudski pozivi (na osmanskome turskom i bosanskom), ali i dokumenti o imovini. (Hodžić, 2024: 65)

Naravno, jedan od izvora za sagledavanje statusnih pitanja bosanskog jezika jesu i vilajetske salname. Zahvaljujući novijim istraživanjima (poput istraživanja E.Solak, up. Solak, 2013 i 2014) salname su sve predmet istraživanja, u prvom redu bosanske, mada se u posljednje vrijeme istražuju i kosovske salname (up. Gostović, 2019 ili Kačka, 2025a).

“Termin salname je perzijskog porekla: *sal*-godina i *name*-knjiga, pismo, a u osmanski jezik je ušao u devetnaestom vijeku, parirajući arapskom izrazu takvim-kalendar.” (Karpat, 1985; prema, Gostović, 2019). Publikovane su godišnje u periodu od 1847–1922. godine, osim u godinama Prvog svjetskog rata (Gostović, 2019: 9). O salnamama Kosovskog vilajeta Gostović (2019: 11–12) navodi detaljan opis, svrhe, strukture ali i njihova sadržaja:

“Salname Kosovskog vilajeta (Kosova Vilayeti Salnamesi) pripremane su i objavljene u osam izdanja u periodu od 1879–1900. godine, čiji se obim i sadržaj uvećava sa svakim narednim izdanjem. Njihov sadržaj se okvirno može podeliti na tri dela. Prvi deo, nakon uvoda, koji nije svuda obavezan, sadrži nezaobilazan kalendarski deo, koji navodi religijske praznike po muslimanskom kalendaru i važne hrišćanske praznike. [...]. Drugi deo, koji je najobimniji, je šematizam administrativnoupravne strukture izložen za svaki sandžak i kazu pojedinačno. Posebno su navedene sve institucije, titule, hijerarhija i imena birokrata. [...] Naročito su zanimljivi podaci o demografskoj strukturi, kao i socijalni aspekt državne organizacije na vilajetskom nivou. Obavezni su podaci o obrazovnom sistemu: broj škola, imena i zvanja učitelja na nivou sandžaka. [...] Treći deo obrađuje istorijsko-geografske podatke, potom daje kompletnije podatke o broju stanovnika, kao i šira objašnjenja o funkcionisanju pojedinih komercijalnih organizacija i privrednih delatnosti, od javnog interesa za pojedine sandžake”.

Vidimo da je sadržaj ovih salnama, kako ga Gostović naziva – *drugi dio* sadržaja, najkorisniji za sociolingvistička i historijska istraživanja jezika, jer se u njima nalaze podaci o obrazovanju gdje jezik, razumije se, zauzima centralno mjesto. O nedostatku kosovskih salnama Gostović (2019: 12) navodi da: “Ipak, salname imaju i nekoliko nedostataka, jer nemaju kontinuitet i kvalitet podataka varira, te je neophodno koristiti i druge izvore i širu literaturu, u cilju stvaranja što kompletnije slike Kosovskog vilajeta u navedenom hronološkom periodu.”

Za potrebe istraživanja analizirane su sve kosovske salname (Kosova Vilayeti Salnâmesi: Piriştine, Üsküb / Kosova; Piriştine Kosova Vilayeti Matbaası): Salnama 1300/1883, salnama 1304/1887, salnama 1311/1893, salnama 1314/1896; salnama 1296/1879, salnama 1302/1885, salnama 1305/1888, salnama 1318/1900 (liste: isamveri.org / Osmanski arhiv u Istanbulu). Navedene salname su ujedno i korpus ovog istraživanja.

Bosanski jezik u Mitrovici u kosovskim salnamama

U literaturi na osmanskome turskom ima različitih nominacija, ali za naziv jezika u Bosni preteže nominacija *bosanski* (Bosna dili / Bosnaca) ili rjeđe *bošnjčki* ali u značenju *bosanski*, odnosno jezik Bošnjaka (Boşnakça / Boşnak dili) (Solak, 2014: 23). Muratović (2020: 158) dodatno pojašnjava da “Nominacija Boşnakça, često korištena za čitavoga osmanskog perioda, kada se doslovno prevede, značila bi jezik Bošnjaka / bošnjčki jezik.” Ali, trebalo bi imati u vidu da su Osmanlije ovu nominaciju koristile za jezik cjelokupnog bosanskog stanovništva, te da su Bošnjaci u osmansko doba sami ovu etiketu prevodili kao *bosanski*, a ne kao *bošnjčki*. Tako se npr. u dvojezičnoj bosansko-turskoj gramatici Ibrahima Berbića naslovljenoj kao *Boşnakça-Turkçe Mallimi* iz 1893. sam Berbić kao autor već na naslovnoj stranici piše “Bosanski turski učitelj”. Također, rječnik Ahmeda Kulendera iz 1912. ima u naslovu *Turkçe i Boşnakça*, koje sam Kulender prevodi kao turski i bosanski, naslovom: *Mali tursko-bosanski rječnik*, štampan u Bitolju 1912 (v. Hodžić, 2024: 86).

Pitanje bosanskog jezika u doba osmanske uprave Bosnom relativno je dobro istraženo u novije vrijeme. Posljednja istraživanja ove tematike nude obilje podataka o službenom bosanskom jeziku u Bosni za vrijeme osmanskog doba, naročito nekoliko stotina godina pred kraj osmanske vladavine (Lila, 2022, Hodžić, 2022, Hodžić 2024).

Na osnovu analize svih osam kosovskih salnama utvrđeno je da se u njih pet raspravlja, spominje i polemše o jeziku. To su sljedeće salname: salnama 1300/1883, salnama 1305/1888, salnama 1314/1896, salnama 1318/1900. Od navedenih pet salnama u kojima je predmet i jezik na cjelokupnom prostoru Kosovskog vilajeta, bosanski jezik ili

muslimani područja Mitrovice spominju se u: salnami iz 1300/1883. godine, salnami iz 1305/1888; salnami iz 1311/1893; Kosovskoj salnami iz 1314/1896. Osim toga, analizirane su i salname iz 1296/1879 i 1302/1885 i u njima nisu eksplicirani podaci o jeziku i jezičkoj politici uopće za prostor Vilajeta. U salnami iz 1302/1885 dat je jako dug osvrt na Kosovsku bitku i historijat. Osim toga, pregledane su i dvije prizrenske salname, u njima nema apsolutno ništa o jeziku, jedina priznata podjela u kategoriji definiranja stanovništva u ovim salnamama odnosi se na izraze musliman i nemusliman.

Kosovska salnama iz 1300/1883. god.

Slika 2. Salnama iz 1300/1883, str. 95. (v. SKV, 2024)

Riječ je o salnami koja obiluje jezičkim polemikama, odnosno pitanjima vezanim za status jezika u društvenom i administrativnom kontekstu – u više od deset navrata tematiziraju se ovakva pitanja. Osim bosanskog jezika, u salnami su zabilježeni i jezici poput turskog i albanskog, posebno na području Kosovskog vilajeta. Kada je riječ o Mitrovici, u salnami iz 1300/1883. godine navodi se samo jedan izvor koji ovaj prostor stavlja u fokus, bilo u jezičkom, teritorijalnom ili nacionalnom kontekstu.

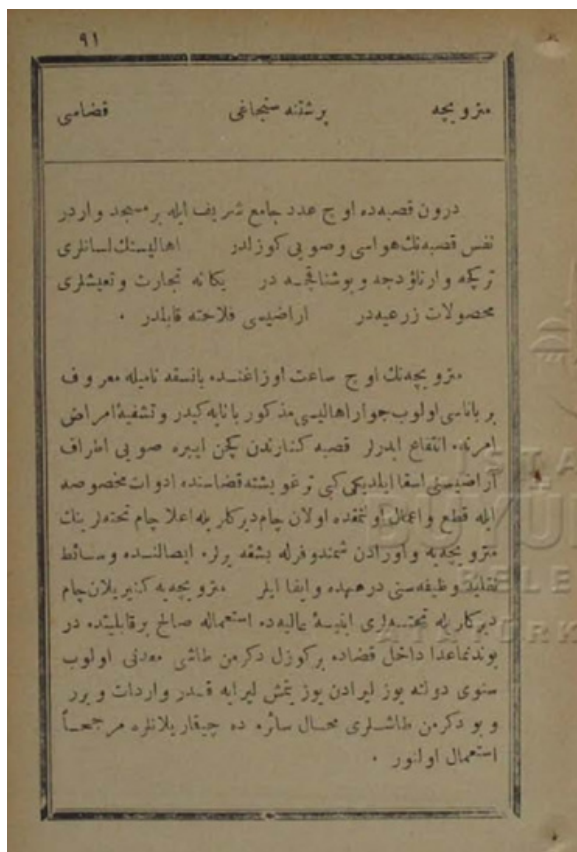
U konkretnom slučaju, riječ je o dokumentu koji se tiče upravo jezika. U nastavku donosimo isječak iz salname iz 1300/1883, str. 95.

Na stranici 95 ove salname, u drugom paragrafu, u drugom i trećem redu, navodi se da se na području Kadiluka Mitrovica, u okviru sandžaka Priština, govore turski, albanski i bosanski jezik. Posebno je značajno što se eksplicitno spominje bosanski jezik, što svjedoči o njegovoj prisutnosti i upotrebi u ovom dijelu Osmanskog carstva krajem 19. vijeka.

Kosovska salnama iz 1305/1888. god.

U vezi s Mitrovicom, salnama iz 1305/1888. godine sadrži jedini, ali važan zapis u kojem se taj prostor spominje upravo u jezičkom kontekstu, što ovaj podatak čini relevantnim za proučavanje jezičkog identiteta Bošnjaka u tom dijelu Osmanskog carstva. Isto tako, ova je salnama bogata pitanjima vezanim za status jezika u društvenom i administrativnom kontekstu – tako se, osim bosanskog spominju i drugi jezici u više administrativnih i geografskih prilika.

U ovoj salnami na stranici 91 – u drugom i trećem redu stoji da stanovnici Mitrovice govore turski, albanski i bosanski. Ovo potvrđuje kako administrativnu, tako i praktičnu upotrebu i primjenu bosanskog jezika za prostor Mitrovice, za 1888. godinu.

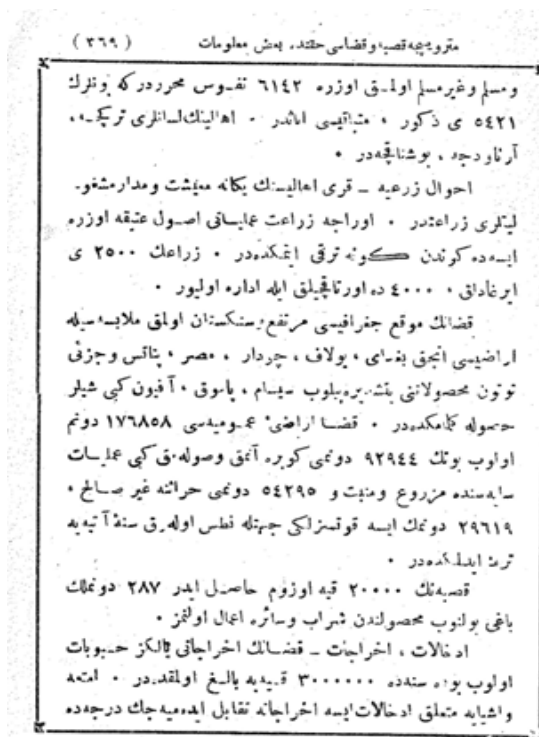
Slika 4. Salnama iz 1305/1888, str. 91.

Kosovska salnama iz 1314/1896. god.

Kosovska salnama iz 1314/1896. godine predstavlja jedan od glavnih izvora za proučavanje prilika u Kosovskom vilajetu u njegovoj srednjoj fazi postojanja – od administrativne strukture i demografije, preko jezičkih i kulturnih okolnosti, do specifičnih lokalnih tema. Posebno je vrijedna zbog toga što se i u ovoj salnami spominje bosanski jezik u kontekstu mitrovačke administracije.

U ovoj salnami na stranici 369, u završnim riječima prvog paragrafa navodi se da su u kasabi Mitrovici jezici naroda: albanski, turski i bosanski. Ova formulacija jasno ukazuje na jezičku raznolikost tadašnje

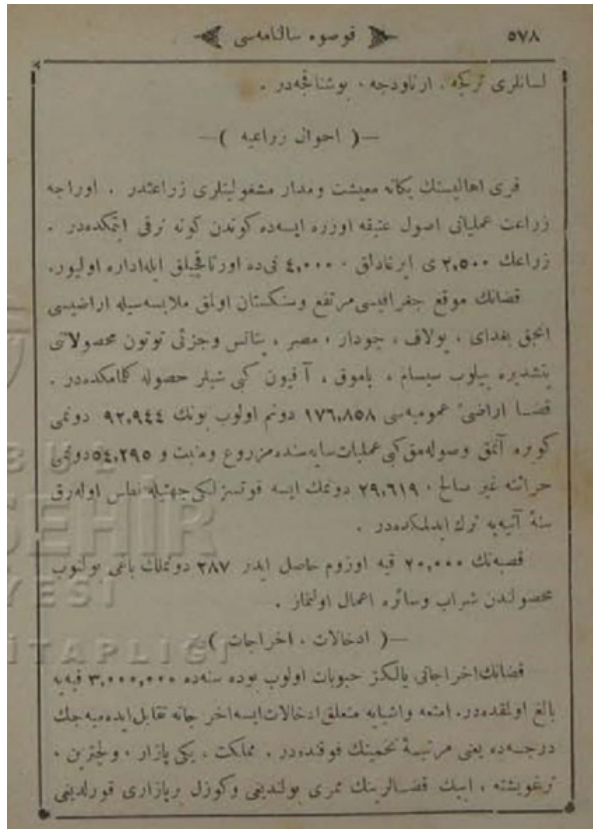
Mitrovice, ali posebno je značajno što se među spomenutim jezicima nalazi i bosanski. Ovakva službena potvrda u osmanskome administrativnom dokumentu s kraja 19. vijeka predstavlja dragocjen izvor za razumijevanje statusa i historijskog kontinuiteta bosanskog jezika na ovom kosovskom prostoru.

Slika 3. Salnama iz 1314/1896, str. 369. (v. SKV, 2024)

Kosovska salnama iz 1318/1900. god.

Ovo je generalno posljednja kosovska salnama koja se bavi nizom tema među kojima su: obrazovanje, telegrafija i administracija. Neki pojmovi u vezi s izrazom “Bošnjak” nalaze se u dokumentima ove salname. I u ovoj se salnami spominje nekoliko jezika, prije svih opet, turski i albanski, ali i arapski, bugarski i francuski. Od posebnog značaja za ovaj rad je što se i u ovoj salnami spominje bosanski jezik za prostor Mitrovice.

U ovoj salnami na str. 578 – u prve tri riječi na stranici stoji da *jezik naroda u Mitrovici je turski, albanski i bosanski*. Kao i u salnami iz 1305/1888. i ovdje, i u ovoj salnami 12 godina kasnije, imamo još jednu potvrdu da se za vrijeme Kosovskog vilajeta u njegovim salnamama u Mitrovici spominje da se kao jezik na tom prostoru koristio – *bosanski jezik*.

Definiranje koncepta u izučavanju i podučavanju maternjeg jezika i književnosti jednog naroda stvar je historije, kulture i tradicije datog naroda, kao i savremenog trenutka i koncepta življenja (Hodžić, 2020: 140). Na temelju analize svih osam brojeva kosovskih salnama, službenih godišnjaka pisanih tokom postojanja Kosovskog vilajeta u periodu od 1877. do 1912. godine, uočava se prisustvo više izvora koji

eksplicitno tematiziraju prostor današnje Mitrovice. U tim dokumentima, Mitrovica se ne samo geografski locira, već se i ističe kao kao prostor na kojem se koristi bosanski jezik. Ovi zapisi svjedoče o kontinuitetu upotrebe bosanskog jezika u administrativnim i društvenim okvirima tog vremena. Posebno je značajno što se bosanski jezik pojavljuje i u službenim dokumentima Vilajeta, čime se potvrđuje njegova funkcionalna prisutnost u javnom životu Mitrovice. To ukazuje na višeslojnu jezičku stvarnost regije i značaj bosanskog jezika kao dijela kulturnog i identitetskog naslijeđa lokalnog stanovništva.

Zaključak

Kosovska Mitrovica u vrijeme osmanske uprave na Balkanu u administrativnom smislu pripadala je prvo Bosanskom vilajetu, a kasnije i Kosovskom vilajetu. Tokom svog postojanja od 35 godina (1877–1912), Kosovski vilajet je u okviru svoje upravne organizacije objavio je ukupno osam službenih listova – salnama. Od tih osam, pet se bavi pitanjima jezika i jezičkih prava, pri čemu se spominju različiti jezici, kao što su turski, arapski, bugarski, albanski, te bosanski jezik. U okviru tih pet salnama, koje se odnose na jezik u području Mitrovice, fokus ovog rada je na statusnim pitanjima bosanskog jezika prema podacima iz kosovskih salnama. Izvori ukazuju da već u salnami iz 1883. godine postoje podaci o upotrebi bosanskog jezika na području Mitrovice. Ovi podaci u potpunosti su u skladu sa ranijim izvorima koji potvrđuju prisustvo bosanskog jezika u tom području, posebno s informacijom da je još u Bosanskom vilajetu za školsku godinu 1867/1868. u Mitrovici nastava na bosanskom jeziku pohađalo 113 učenika, što dodatno potvrđuje službenu upotrebu bosanskog jezika za navedeni prostor. Podaci iz kosovskih salnama koji pozitivno osvjetljavaju status bosanskog jezika u Mitrovici predstavljaju važan dokaz kontinuiteta službene upotrebe bosanskog jezika u administrativno-upravnom okviru Kosova, što je od značaja i za današnje kosovske Bošnjake. Bosanski jezik i danas je prisutan u službenim obrazovnim i drugim ustanovama na Kosovu.

Literatura

- Aličić, A., (1963) u: Gostović, M., (2019): *Salname Kosovskog vilajeta 1879-1900* (završni master rad), Univerzitet u Novom Sadu.
- Gostović, M., (2019): *Salname Kosovskog vilajeta 1879-1900* (završni master rad), Univerzitet u Novom Sadu.
- Hadžić, F., (2013): *Elementi materijalne i duhovne kulture Bošnjaka u Sandžaku*. Rožaje: Avlija.
- Hodžić, J., (2018): *Bosanski jezik: Statusna pitanja bosanskog jezika kroz historiju i historija nauke o bosanskom jeziku*, Sarajevo: Simurg media i Internacionalni univerzitet u Sarajevu
- Hodžić, J., (2020): “Sociolingvistički uvidi u rasprave o bosanskom jeziku na Mostarskom savjetovanju o književnom jeziku (1973) i Sarajevskom savjetovanju (2019)”, *Jezikoslovni zapiski*, 26 (1), 129–142. Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, Ljubljana
- Hodžić, J., (2022): “The Official Bosnian Language at the Beginning of Public Schooling in B&H: Bosniakdom and the Bosnian Language in the Textbooks of Bosnian Franciscans Ambroža Matić and Augustin Miletić”. *Bosniaca*, vol. 27, br. 27, 2022, str. 114–129. <https://doi.org/10.37083/bosn.2022.27.114>.
- Hodžić, J., (2023): “Bosnian Language and Education in the Bosnian Vilayet – a Sociolinguistic Approach”, u: *Bosnian Studies*, 7/2. BZK “Preporod” Sarajevo. Str. 38–60.
- Hodžić, J., (2024): *Bosanski jezik i školstvo 1823–2023*. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo
- Hodžić, J. i Kačka, M. (2024): “Pokazatelji statusa bosanskog jezika na Kosovu na osnovu dokumenata iz Osmanskog arhiva u Istanbulu”, *Lingua Montenegrina*, 33. Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Cetinje, str. 37–47.
- Kačka, M. (2025a): “Bosanski jezik u Novom Pazaru u salnamama Kosovskog vilajeta – sociolingvistički pristup”, *Univerzitetska misao – časopis za nauku, kulturu i umjetnost*, Novi Pazar, str. 60–71.

- Kačka, M. (2025): *Sociolingvistički status bosanskog jezika na području Kosova u sinhronijskoj i dijahronijskoj perspektivi*. Doktorska disertacija u rukopisu. Univerzitet u Novom Pazaru, Novi Pazar
- Kalajdžija, A., (2016): “Počeci službene upotrebe bosanskog jezika”, *Književni jezik* 2016 27/1-2, 33–55.
- Lila, A., (2022): “Pet dokumenata iz osmanskog arhiva u Istanbulu o bosanskom jeziku izvan Bosne u XIX stoljeću”, *Književni jezik* 33, 37–53. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo
- Lila, A i Latić, A., (2024): *Školstvo u Crnoj Gori za vrijeme osmanske uprave kao osnova za stvaranje kulturne baštine Bošnjaka (1878–1913)*, Medresa “Mehmed Fatih”, Podgorica
- Muratović, A., (2020) Jezička politika u Bosni i Hercegovini u 19. stoljeću, *Logos*, vol. 8, br. 2. 155–181.
- Solak, E., (2013): “Naziv jezika u salnamama: Sistemska reforma obrazovnog sistema i službena nominacija jezika u Bosni”, *Književni jezik*, 25-39. Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo
- Solak, E., (2014): *Rasprave o jeziku u Bosni i Hercegovini od 1850. do 1914. godine*, Univerzitet u Sarajevu – Institut za jezik, Sarajevo

Izvor

SKV – Salname Kosovskog vilajeta 1883–1900 (2025): <https://isamveri.org/salname/sayilar.php?sidno=D02460> (Pristup: septembar 2025)

Bosnian Language in Mitrovica in the Salnamas of the Kosovo Vilayet

Summary: The official annual reports of the Government of the Kosovo Vilayet, known as the Kosovo Salnamas, can be considered the equivalent of today's official gazettes within the administrative and legal framework. They encompass a wide range of thematic content related to social life, including education and language rights. These rights are documented through official notes on the use of the mother tongue, or mother tongues, within specific administrative, governmental, and territorial boundaries, specifically within the Kosovo Vilayet. During the Ottoman administration, the Mitrovica region was part of this Vilayet. Thanks to Ottoman archival sources, it is possible to trace the continuous official status of the Bosnian language in Mitrovica during that period. For the purpose of this research, historical and analytical methods have been applied to conduct a detailed analysis of the content of the Kosovo Salnamas, with a focus on examining the sociolinguistic status of the Bosnian language in Mitrovica.

Keywords: Mitrovica, Bosnian language, salnames, Kosovo Vilayet

Resume

Between 1877 and 1912, the Kosovo Vilayet issued eight official reports called salnames, five of which addressed language and linguistic rights, mentioning languages such as Turkish, Arabic, Bulgarian, Albanian, and Bosnian. Focusing on the Bosnian language in the Mitrovica region, sources indicate its use as early as 1883. This aligns with earlier data showing that in the 1867/1868 school year, 113 students in Mitrovica received education in Bosnian, confirming its official status. These findings highlight the continuous official use of Bosnian within the administrative framework of Kosovo, a continuity that remains relevant for today's Bosniak community. The Bosnian language continues to be present in educational and other institutions in Kosovo.